INSTRUKCJA BHP: PRACE PYLĄCE NA BUDOWIE (CEMENT, GIPS, KRZEMIONKA)

instrukcja stanowiskowa (art. 237[4] § 2 Kodeksu pracy, § 41 rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów BHP)

Instrukcja nr		**Wersja / zmiana nr**	
Data opracowania		**Obowiązuje od**	

1. Pracodawca, roboty i stanowisko

Pracodawca *nazwa i adres*			
Budowa i roboty *obiekt, rodzaj robót: cięcie, szlifowanie, kucie, zacieranie*		**Materiały** *beton, cegła, tynk, płyty gipsowe, zaprawy*	
Stanowisko *brygada, zawody, operatorzy*		**Miejsce pracy** *pomieszczenie zamknięte albo otwarta przestrzeń*	
Opracował *imię, nazwisko, funkcja*		**Data i podpis**	
Zatwierdził *pracodawca lub osoba upoważniona*		**Data i podpis**	

- ☐ karty charakterystyki materiałów (cement, gips, zaprawy, kleje) (nr, data)
- ☐ wyniki pomiarów pyłu i frakcji respirabilnej krzemionki krystalicznej (nr protokołu, data)
- ☐ karta oceny ryzyka zawodowego dla stanowiska (numer i data)

2. Zagrożenia przy robotach

- ☐ pył wdychalny z cięcia, szlifowania i kucia betonu, tynku, zapraw i płyt gipsowych
- ☐ frakcja respirabilna pyłu, w tym krzemionka krystaliczna: długotrwałe uszkodzenie płuc
- ☐ podrażnienie oczu, nosa i skóry pyłem cementu, wapna i gipsu
- ☐ hałas i drgania przy cięciu, szlifowaniu i kuciu
- ☐ odpryski materiału i tarcz tnących, odrzut narzędzia
- ☐ poślizg na pyle i błocie z cięcia na mokro
- ☐ porażenie prądem przy pracy z wodą i narzędziami elektrycznymi

3. Wymagania wobec pracownika i środki ochrony indywidualnej

- ☐ szkolenie wstępne BHP (instruktaż ogólny i stanowiskowy) i aktualne szkolenie okresowe
- ☐ aktualne orzeczenie lekarskie bez przeciwwskazań do pracy na stanowisku
- ☐ zapoznanie z instrukcją producenta, oceną ryzyka i niniejszą instrukcją
- ☐ maska przeciwpyłowa dobrana do wyniku pomiaru i oceny ryzyka, noszona szczelnie
- ☐ okulary ochronne szczelne albo osłona twarzy
- ☐ ochronniki słuchu i rękawice ochronne
- ☐ odzież robocza zakrywająca ciało, oczyszczana na mokro albo odkurzaczem, nie wytrzepywana
- ☐ obuwie ochronne; woda i środki do mycia rąk i twarzy przed posiłkiem

4. Czynności przed rozpoczęciem pracy

- ☐ sprawdź w karcie charakterystyki i w ocenie ryzyka, jaki pył powstaje przy tym materiale i jaka jest wartość NDS (§ 3 ust. 1 pkt 2 i 4 rozp. o czynnikach chemicznych)
- ☐ w pomieszczeniu zamkniętym sprawdź wentylację i włącz ją przed rozpoczęciem pracy (§ 43 ust. 1, 2 i 4 rozp. o robotach budowlanych)
- ☐ ogrodź albo oznakuj strefę pylenia i ogranicz liczbę osób w niej do niezbędnej (§ 6 ust. 1 pkt 3 rozp. o czynnikach chemicznych)
- ☐ sprawdź narzędzie: odsysanie pyłu u źródła, dopływ wody przy cięciu na mokro, stan tarczy i osłon
- ☐ przygotuj odkurzacz z filtrem, worki na odpady i wodę do mycia
- ☐ sprawdź maskę, jej szczelność i datę filtra; załóż okulary i ochronniki słuchu

5. Zasady bezpiecznej pracy

- ☐ tnij, szlifuj i kuj z odsysaniem pyłu u źródła albo na mokro, jeśli przewiduje to ocena ryzyka (przykład kolejności z § 8 ust. 2 rozp. o czynnikach chemicznych)
- ☐ pracuj tak, żeby pył nie wracał na ludzi: wiatr i kierunek wentylacji zza pleców, nie pod pracującego sąsiada
- ☐ odpady usuwaj w sposób ograniczający ich rozrzut i pylenie, strefy gromadzenia odpadów wygradzaj i oznakuj (§ 39)
- ☐ nie zdejmuj maski w strefie pylenia; filtr wymieniaj poza strefą
- ☐ rób przerwy w miejscu bez pyłu i myj ręce oraz twarz przed jedzeniem, piciem i paleniem
- ☐ przy wysokim stężeniu, którego nie obniża odsysanie, zatrzymaj pracę i zgłoś przełożonemu, który podejmuje działania z § 9 rozp. o czynnikach chemicznych
- ☐ w małym pomieszczeniu pracuj w zasięgu wzroku drugiej osoby

6. Czynności po zakończeniu pracy

- ☐ posprzątaj pył odkurzaczem z filtrem albo na mokro, workuj odpady i zamknij worki
- ☐ wyczyść narzędzia, tarcze i osłony; opróżnij i wyczyść pojemnik odkurzacza w strefie ogrodzonej
- ☐ zdejmij odzież roboczą w sposób niepylący i zostaw ją w miejscu wyznaczonym; umyj ręce, twarz i weź prysznic, jeśli jest
- ☐ zgłoś braki: brak odsysania, wody, zużyty filtr, niesprawną wentylację
- ☐ uzupełnij zeszyt brygady: ile godzin trwało pylenie i jakie środki zastosowano

7. Zakazy

- ☐ praca w pyle powyżej wartości dopuszczalnych bez zatrzymania i zgłoszenia przełożonemu (§ 44 ust. 1 rozp. o robotach budowlanych)
- ☐ zamiatanie na sucho i przedmuchiwanie sprężonym powietrzem pyłu z ubrań, podłóg i maszyn
- ☐ praca bez maski albo ze zużytym filtrem w strefie pylenia
- ☐ jedzenie, picie i palenie w strefie pylenia
- ☐ cięcie i szlifowanie bez odsysania i bez wody tam, gdzie ocena ryzyka je przewiduje
- ☐ wchodzenie osób postronnych do strefy pylenia

8. Sytuacje awaryjne

Pracownik niezwłocznie zawiadamia przełożonego o zauważonym wypadku albo zagrożeniu życia lub zdrowia i ostrzega współpracowników oraz inne osoby w rejonie zagrożenia (art. 211 pkt 6 Kodeksu pracy). Przy bezpośrednim zagrożeniu dla zdrowia lub życia pracownik ma prawo powstrzymać się od wykonywania pracy, a jeśli to nie usuwa zagrożenia, oddalić się z miejsca zagrożenia, zawiadamiając niezwłocznie przełożonego (art. 210 § 1 i 2 Kodeksu pracy).

- ☐ brak odsysania lub wody przy cięciu: wyłącz narzędzie, nie pracuj na sucho, zgłoś przełożonemu i wznów pracę po przywróceniu odsysania albo wody
- ☐ duszność, kaszel, podrażnienie oczu po pracy w pyle: wyjdź ze strefy, przepłucz oczy wodą, zgłoś przełożonemu; przy duszności zadzwoń pod numer alarmowy 112
- ☐ uszkodzona maska albo filtr: wyjdź ze strefy pylenia, wymień filtr poza strefą, wróć do pracy dopiero w sprawnej masce
- ☐ pył w pomieszczeniu mimo wentylacji: zatrzymaj prace, zgłoś przełożonemu, wznów po poprawie wentylacji albo po zmianie metody pracy (§ 9 rozp. o czynnikach chemicznych)

Numer alarmowy		**Przełożony** *imię, nazwisko, telefon*	
Osoba udzielająca pierwszej pomocy *imię, nazwisko, telefon*		**Apteczka, gaśnica, wyłącznik zasilania** *gdzie są*	

9. Zmiany instrukcji

Data	Zakres zmiany i przyczyna	Kto zmienił	Podpis

10. Potwierdzenie zapoznania z instrukcją

Lp.	Imię i nazwisko	Stanowisko	Wersja instrukcji	Data	Podpis
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					

Pracodawca wydaje szczegółowe instrukcje i wskazówki dotyczące BHP na stanowiskach pracy (art. 237^4 § 2 Kodeksu pracy), a pracownik potwierdza w postaci papierowej lub elektronicznej zapoznanie się z przepisami i zasadami BHP (art. 237^4 § 3). Instrukcje dotyczące obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych pracodawca udostępnia pracownikom do stałego korzystania; powinny w sposób zrozumiały wskazywać czynności przed rozpoczęciem pracy, zasady i sposoby bezpiecznego wykonywania pracy, czynności po jej zakończeniu oraz zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych (§ 41 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów BHP). Treść techniczną dostosuj do instrukcji producenta i oceny ryzyka zawodowego. Prace pylące: § 1 pkt 2 lit. b i § 2–9 rozporządzenia w sprawie BHP związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych (t.j. Dz.U. 2025 poz. 836); załącznik nr 1 lp. 82, 331, 482 i 492 rozporządzenia w sprawie NDS i NDN (Dz.U. 2018 poz. 1286 w brzmieniu Dz.U. 2026 poz. 447): cement portlandzki 6 mg/m³ (frakcja wdychalna) i 2 mg/m³ (respirabilna), gips 10 mg/m³, krzemionka krystaliczna 0,1 mg/m³ (frakcja respirabilna); zał. nr 1 część II lp. 1 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników (t.j. Dz.U. 2023 poz. 607); § 39 ust. 2, § 43 ust. 1–4 i § 44 ust. 1 i 3 rozporządzenia w sprawie BHP podczas wykonywania robót budowlanych. Przepisy nie wskazują techniki cięcia ani klasy maski. Treść techniczna instrukcji jest przykładem do dostosowania do wyniku pomiaru i oceny ryzyka stanowiska.